

NASLJEĐIVANJE DIGITALNE IMOVINE I POSTMORTALNA ZAŠTITA PRIVATNOSTI I LIČNIH PODATAKA

UDK: 004.7:347.65:342.739

DOI: 10.51558/2712-1178.2025.11.2.77

Pregledni naučni rad

Dr. sc. Maja Čolaković, red. prof.

Pravni fakultet Univerzitet „Džemal Bijedić“ u Mostaru

e-mail: maja.colakovic@unmo.ba

SAŽETAK

Digitalna imovina je višeznačan pojam. U nju spadaju kako dobra koja su mjerljiva novcem, tako i ona koja imaju socijalnu i emotivnu vrijednost. Budući da primjena novih tehnologija utječe na neprekidno proširenje njenog sadržaja, jača njenavažnost u savremenom društvu. Osim stalnog vođenja doktrinarnih polemika o pravnoj prirodi i klasifikaciji digitalne imovine, u sudskoj praksi većeg broja zemalja Evrope i svijeta već su razmatrani brojni slučajevi zahtjeva srodnika/nasljednika umrlog za pristupom pojedinim digitalnim dobrima koja su mu pripadala. Pitanje nasljeđivanja digitalne imovinetangira nekoliko pravnih područja, te je stoga izuzetno složeno. Mogućnost srodnika/nasljednika umrle osobe da pristupe njenim ličnim podacima na profilima na društvenim mrežama, privatnoj poslovnoj digitalnoj komunikaciji, itd., otvara pitanje postmortalne zaštite njene privatnosti i ličnih podataka, kao i zaštite privatnosti trećih osoba s kojima je ona komunicirala u cyber prostoru. Imajući u vidu da je pravo na privatnost i zaštitu ličnih podataka, poput ostalih ličnih prava, tradicionalno vezano samo za živog čovjeka te se gasi njegovom smrću, to se pravilo u slučaju nasljeđivanja digitalne imovine pokazuje neodgovarajućim i podobnim za rasprave i eventualne modifikacije.

Ključne riječi: ostavina, digitalni identitet, digitalna besmrtnost, GDPR

1. UVOD

Kao posljedica ogromnog razvoja informacijske i komunikacijske tehnologije, život većine ljudi danas se manifestira u dva oblika. Jedan je stvarni, fizički, „opipljivi“, a drugi digitalni. Ljudi sklapaju poslove, obrazuju se, komuniciraju i zabavljaju *online* te tako stvaraju digitalna dobra i akumuliraju digitalnu imovinu. Boraveći u digitalnom prostoru, oni u njemu ostavljaju svoje lične podatke (elektronska pošta, postovi na društvenim mrežama, fotografije, privatne poruke, itd.), i formiraju „digitalni otisak“¹ koji nastavlja postojati i nakon njihove biološke smrti. A nesporno je da su podaci već odavno postali izuzetno tražena i vrijedna roba.²

Sve veći obim i značaj digitalne imovine u savremenom društvu utječe i na aktualnost problema njenog transfera nakon smrti njenog titulara.³ Pitanje nasljeđivanja digitalne imovine vrlo je kompleksno s pravnog i etičkog aspekta. Ono predstavlja izazov za klasične institute i pravila nasljednog prava te planiranje raspodjele imovine *mortis causa*. Osim nasljednog, ovo pitanje tangira još nekoliko pravnih područja: zaštitu ljudskih / ličnih prava (pravo na privatnost i pravo na lične podatke umrlog i trećih osoba), ugovorno / potrošačko pravo (ugovorni odnos između pružatelja usluga i korisnika *online*

-
- 1 Digitalni otisak (digitalna tetovaža) je skup digitalnih aktivnosti i radnji jedne osobe koje ona ostavlja koristeći internet, kao i sadržaja koji druge osobe objavljuju i dijele s njom *online*. Radi se o svojevrsnim tragovima koje korisnik ostavlja na mreži, a koje je moguće pratiti. Vidjeti: Digitalni otisak, chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/<https://www.dansigurnijeginterneta.org/wp-content/uploads/2022/02/DIGITALNI-OTISAK.pdf>, pristupljeno: 15. 8. 2025.
  - 2 Britanski matematičar i naučnik Clive Humby izjavio je još 2006, prije masovne upotrebe društvenih mreža i „pametnih“ telefona, da su podaci „nova nafta“. Vidjeti: Aljazeera, Klub „1.000 milijardi dolara“. Digitalni podaci su nova nafta, <https://balkans.aljazeera.net/news/technology/2024/8/1/klub-1-000-milijardi-dolara-digitalni-podaci-su-nova-nafta>, pristupljeno: 15. 8. 2025.
  - 3 Na porast interesovanja za nasljeđivanjem digitalne imovine utječu brojni socio-ekonomski faktori. Vidjeti detaljnije o tome: Giorgio Resta (2019), Digital Inheritance, u: De Franceschi, A, Schulze, R. (eds), Digital Revolution – New Challenges for Law, München, 88, 89.

servisa), pravo intelektualnog vlasništva (vlasništvo i autorsko pravo na pojedinim digitalnim dobrima, kao što je sadržaj profila na društvenoj mreži, dozvola *provider*a za upotrebu njihovih servisa koju daju korisnicima, itd.), a sve više i međunarodno privatno pravo, zbog transnacionalnog upravljanja digitalnim platformama i prekograničnog transfera podataka.

Budući da su dobra koja spadaju u digitalnu imovinu vrlo raznovrsna po svojoj ekonomskoj vrijednosti, jer pojedina imaju novčanu, a druga samo socijalnu ili emotivnu (ličnu) vrijednost, onda je izvjesno da ne može postojati ni jedinstveno rješenje za njihov prenos na nasljednike umrle osobe. Zato je temeljno pitanje u vezi s nasljeđivanjem digitalne imovine: jesu li sva digitalna dobra nasljeđiva, s obzirom na njihovu raznovrsnost i karakter?

Tokom posljednjeg desetljećapred sudovima pojedinih zemalja Evrope (Njemačka, Italija, Engleska, itd.), razmatrana je nekolicina vrlo interesantnih sporova pristupu određenim digitalnim dobrima nakon smrti njihovog titulara i pravu srodnika/nasljednika da budu imenovani njegovim univerzalnim sukcesorima. Sudovi su u najvećem broju slučajeva usvajali takve tužbene zahtjeve.⁴

Mogućnostprenosa digitalnih dobara s ostavitelja na nasljednike u praksi je izrodila novi, složen problem potencijalnog zadiranja u lične podatke i privatnost umrle osobe (ostavitelja), te posredno iista lična dobra trećih osoba s kojima je ona komunicirala u digitalnom prostoru (npr. poslovna *email* komunikacija, privatne poruke na *chatu* i internetskim forumima, poruke u aplikacijama za upoznavanje partnera, itd.). U doktrini se tim povodom raspravlja o pitanju granica privatne autonomije u pristupu digitalnoj imovini i raspolaganju njome, kao i potrebi zaštite privatnosti *post mortem*.

Glavni problem leži u konfliktu između ličnog prava pojedinca na zaštitu privatnosti nakon njegove smrti i prava njegovih srodnika/nasljednika na pristup njegovim digitalnim dobrima i njihovo nasljeđivanje. Kao i sva lična prava, i pravo na privatnost shodno klasičnom, „tradicionalnom“ shvaćanju prestaje smrću čovjeka. U digitalnom dobu ovaj koncept uzdrman je postojanjem ogromne količine podataka koji pojedinci akumuliraju *online*, odnosno njihovog „digitalnog otiska“. U vezi s tim postavlja se pitanje treba li zaštitu prava na privatnost produžiti i nakon smrti čovjeka, pružajući mu priliku da sam odluči hoće li dozvoliti ili zabraniti pristup svojim ličnim podacima *mortis causa*.

---

4 Infra.

Navedeni problem dodatno je usložen činjenicom da se određena dobra koja spadaju u digitalnu imovinu veoma često nalaze u posjedu trećih osoba kao što su *provideri* digitalnih usluga i digitalne platforme (npr. Google, Meta, Apple), i to pod uvjetima poslovanja (ToS – *terms of service*), koje oni određuju u ugovorima o korištenju, u skladu sa svojim poslovnim potrebama, bez mogućnosti njihove izmjene ili odstupanja od njih. Ovi ugovori većinom dopuštaju korisnicima samo neprenosivu licencu za upotrebu određenih usluga, a ne i raspolaganje tim dobrima, odnosno podacima. To stvara poteškoće za članove porodiceostavitelja ili izvršiteljetestamenta da im pristupe. Osim toga, srodnici/nasljednici ponekad niti ne znaju da su iza njega ostala određena digitalna dobra ili im ne mogu pristupiti jer ne posjeduju njegove podatke za *online* prijavu.

Rasprave o postojanju digitalnog zagrobnog života (*digital after life*) nisu više samo doktrinarne⁵, nego se taj koncept sve češće susreće i u praksi. Rapidno raste i postaje sve profitabilnija industrija digitalnog zagrobnog života, zasnovana na komercijalizaciji digitalnih dobara umrle osobe. Među uslugama koje ona nudi su upravljanje posthumnim informacijama i *online* memorijali. Uz pomoć umjetne inteligencije i virtualne stvarnosti kreiraju se chatbotovi⁶ ili avatari iz podataka preminule osobe, s kojima srodnici i prijatelji mogu komunicirati.⁷ Vrlo često se u komercijalne svrhe kreiraju

---

5 Vidjeti detaljnije: Hopkins Jamie, „Afterlife in the Cloud: Managing a Digital Estate”, *Hastings Science and Technology Law Journal*, Vol. 5, No 2, 2013, 221, 222.

6 Microsoft je patentirao sistem koji može uzeti podatke određene osobe plasirane *online*, kao što su tekstualne poruke, *emailovi* i objave na društvenim mrežama te ih upotrebiti za stvaranje *chatbota*. Ovaj *chatbot* može odgovoriti na način koji zvuči kao osoba od koje su uzeti podaci. Vidjeti detaljnije: Milwaukee Independent, *A Digital after life: How Artificial intelligence is redefining death, memory, and immortality*, <https://www.milwaukeeindependent.com/syndicated/digital-afterlife-artificial-intelligence-redefining-death-memory-immortality/>, pristupljeno: 15. 8. 2025.

7 Tokom sahrane edukatorice o holokaustu Marine Smith, koja je preminula 2022, ona je komunicirala s porodicom i prijateljima zahvaljujući sistemu razvijenom u kompaniji za umjetnu inteligenciju *StoryFile*. Sistem je upotrebljavao njene unaprijed snimljene odgovore i video kreirane uz pomoć umjetne inteligencije, stvarajući interaktivno iskustvo stvarnog razgovora. Vidjeti detaljnije: op. cit.

digitalni prikazislavnih umrlih osoba (glumaca, pjevača, itd.).⁸To također rađa pravna i etička pitanja u pogledu povrede kako privatnosti, tako i drugih ličnih prava umrle osobe (dostojanstvo, izgovorena riječ, sloboda misli), te (ne)postojanje njenogpristanka na takvo korištenje njenih ličnih podataka i digitalnih dobara.

U nastavku rada, nakon kratkog osvrtu na pojam, sadržaj i karakteristike digitalne imovine, bit će analiziran pristup pravnih sistema pojedinih država problemupostmortalne zaštite ličnih podataka, kao posljedici mogućnosti nasljeđivanja ove vrste imovine.

---

8 Kao primjer se može navesti dokumentarni film o poznatom američkom kuharu Anthony Bourdainu iz 2021, koji je tragično skončao svoj život samoubistvom 2018. U filmu je njegovim digitaliziranim glasom pročitani oprostajni email koji je napisao prije svoje smrti. Drugi primjeri uključuju hologram američkog repera Tupaca Shakura, ubijenog u oružanom napadu, koji je na Coachella muzičkom festivalu “izveo” jednu muzičku numeru, potom upotreba avatara Audrey Hepbern koji “pjeva” pjesmu u reklami za čokoladu 2014, tri decenije nakon njene smrti, te pojavljivanje avatara oca Kim Kardashian na njenoj rođendanskoj zabavi 2020. Vidjeti: Davoudi Nilou; *The Digital Afterlife: An Inquiry into Digital Remains*, Mid-Year Conference of the Association for Information Science & Technology, April 11-13, 2023, na: https://www.academia.edu/107893649/The_Digital_Afterlife_An_Inquiry_into_Digital_Remains, pristupljeno: 15. 8. 2025.

2. DIGITALNA IMOVINA I POSTMORTALNA ZAŠTITA PRAVA NA PRIVATNOST

2.1. DIGITALNA IMOVINA I DIGITALNA ZAOŠTAVŠTINA

U doktrini se vode intenzivne rasprave o pojmu i pravnoj prirodi digitalne imovine. Polazeći od poimanja imovine kao pravne kategorije⁹, prema kojem je ona „skup svih subjektivnih prava predstavljenih jednim nositeljem“¹⁰, pojedini autori navode da digitalna imovina “ne može označavati neku posebnu imovinu, čak ni poseban imovinski fond”, već je ona “samo dio tog skupa koji se usko veže uz digitalni svijet”. Stoga ističu kako nije moguće niti da postoje posebna digitalna subjektivna prava. Po njihovom shvaćanju, pojam digitalna imovina može biti korišten isključivo deskriptivno, radi označavanja skupa subjektivnih prava vezanih uz digitalni svijet.¹¹

Drugi autori ukazuju na kontradikcije u definiranju značenja, prirode i obima digitalne imovine. Smatraju da ju je pogrešno poimati jedino u doslovnom značenju, kao skup dobara koja imaju novčanu vrijednost i dostupna su u digitalnom obliku. Ovo značenje imanentno je imovini u fizičkom (analognom) svijetu, dok to nije slučaj i u digitalnom svijetu.¹² Oni klasificiraju digitalnu imovinu /digitalna dobra na tri potkategorije: digitalna dobra koja imaju novčanu vrijednost¹³, digitalna dobra koja imaju socijalnu

---

9 Osim kao pravna, imovina se još promatra kao ekonomska (gospodarska) i knjigovodstvena kategorija. Vidjeti: Klarić Petar, Vedriš Martin (2006), Građansko pravo, Zagreb, 94-98.

10 Ibid.

11 Stilinović Marko, „Nasljeđivanje digitalnih dobara“, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2024, 143, 144.

12 Farooqui Owais Mohammad, Sharma Bhavna, Gupta Dhawal, “Inheritance of Digital Assets: Analyzing the Concept of Digital Inheritance on Social Media Platform”, *Novum Jus*, Vol 16, Num 3, Oct-Dec 2022, 419.

13 U pitanju su digitalna dobra kreirana u svrhu stjecanja zarade ili dobra koja upravljaju podacima ili sadrže podatke

vrijednost¹⁴ i digitalna dobra koja imaju emotivnu vrijednost¹⁵. Toj listi dodaju i potkategoriju digitalnih dobara koja nisu prikladna da uđu u jednu od tri navedene grupe.¹⁶

Zbog jako velike raznovrsnosti digitalnih dobara, pojedini teoretičari smatraju vrlo korisnom njihovu podjelu na dvije temeljne potkategorije: digitalna dobra koja imaju lični karakter i kojima pristup i upravljanje njima neposredno utječu na ličnost umrlog ili njegovih srodnika (npr. lični podaci; profili na društvenim mrežama; sadržaj *chata* i elektronskih komunikacija; klasična obilježja ličnosti kao što su ime, lik i glas itd.), te digitalna dobra koja imaju ekstrinzičnu novčanu vrijednost i čije upravljanjem je neposredno značajno za likvidaciju finansijskih aspekata digitalnog naslijeđa (npr. kriptovalute, biblioteke *e*-knjiga, audio i video zapisi, imena domena, sadržaj zaštićen autorskim pravima postavljen na digitalne platforme, datoteke pohranjene u *cloud* repozitorijumima, itd.). Ipak, naglašavaju da se ni među ovim kategorijama ne može povući tako stroga granica.¹⁷ Postoje još neke slične podjele digitalne imovine / digitalnih dobara.¹⁸

---

o finansijskim dobrima pojedinca (kriptovalute, digitalni ugovori, *online* računi za plaćanje itd.). Dalje ih se dijeli na digitalnu imovinu sa značajnom novčanom vrijednošću, kao što su YouTube kanali, ili nalozi na društvenim mrežama s velikim brojem pratilaca koji zarađuju novac od reklama. Ovi računi se nazivaju “monetizirani računi”. Vidjeti detaljnije navedene primjere ovih dobara: Ibid, 421.

- 14 Ona uključuju profile pojedinca na društvenim mrežama (Facebook, Instagram, Google itd.), ili bilo koji drugi digitalni identitet na *online* platformama, kao što su nalozi na aplikacijama za upoznavanje partnera (Tinder, OkCupid), elektronska pošta i sl. Vidjeti: Ibid, 420.
- 15 Ovdje spadaju digitalna dobra povezana s osjećajima pojedinca, poput zbirke muzike, elektronskih knjiga, fotografija, historije *chat* poruka, npr. iTunes, Spotify, Kindle, Whatsapp history. Vidjeti: Ibid.
- 16 *Hardware*, *software*, mrežne licence i druga imovina, grafika, video igre, digitalni potpisi itd. Android, Linux, Adobe photoshop, Construct 3, Counterstrike, Red Dead itd. Vidjeti: Ibid, 420, 421.
- 17 Giorgio Resta, op. cit, 90.
- 18 Vidjeti detaljnije: Prashant Mali, G. AswathyPrakash, “Death in the era of Perpetual Digital afterlife: Digital assets, Posthumous legacy, ownership and its legal implications”, National Law School Journal, Vol 15, 2019,

Iz citiranih stavova doktrine jasno proizlazi da ne postoji jedinstvena definicija digitalne imovine, niti je lista dobara koja u nju ulaze konačna, jer se ona širi u skladu sa stalnim širenjem digitalnog svijeta.¹⁹

Kako se uz pojam nasljeđivanja vezuje i pojam zaostavštine, to se uz pojam digitalna imovina govori i o digitalnoj zaostavštini (*digital inheritance*). Među njima se u pravnoj teoriji pravi razlika, analogno razlici između pojmova imovina i zaostavštine, poimanih u „klasičnom“ smislu.²⁰ Pod digitalnom zaostavštinom bi trebalo podrazumijevati samo onaj dio digitalne imovine, odnosno ona digitalna dobra koja mogu preći na nasljednike, a upitno je jesu li to baš sva dobra koja spadaju u digitalnu imovinu pojedinca ili su neka od njih, zbog stroge veze s ličnošću ostavitelja, neprenosiva.

Također se raspravlja o pitanju bi li digitalna zaostavština / digitalna dobra trebala biti smatrana posebnom kategorijom kad je riječ o nasljeđivanju ili ih treba u pravnom smislu smatrati samo sastavnim dijelom cjelokupne zaostavštine, zajedno s analognom komponentom.²¹

Osim nastojanja doktrine da dadne što precizniju definiciju digitalne imovine, njenu definiciju sadrže i propisi pojedinih zemalja. Međutim, ona ni u njima nije istovjetna, jer se ti propisi odnose na različite oblasti (npr. pojedini tretiraju samo digitalna dobra koja imaju novčanu vrijednost, kao što su kriptovalute i digitalni tokeni).²²

128.

- 19 Primjeri dobara koja ulaze u digitalnu imovinu navedeni u: Čolaković Maja, „Nasljeđivanje digitalne imovine: Ima li digitalnog života nakon smrti?“, Dvadeseto međunarodno savjetovanje „Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse“ (zbornik radova), Mostar, 2023, 166, 167.
- 20 Shodno „tradicionalnoj“ definiciji, zaostavština je skup nasljeđivih imovinskih prava (i obaveza) ostavitelja. Najčešće se uzima da je ona uža, odnosno istovremeno i uža i širi pojam od imovine. Vidjeti: Marković Slavko (1981), Nasledno pravo, Beograd, 51; Bago Drago et al. (1991), Osnovi nasljednog prava, Sarajevo, 18, 19; Stanković Obren, Vodinelić V. Vladimir (1996), Uvod u građansko pravo, Beograd, 156; Antić Oliver (2011), Nasledno pravo, Beograd, 65, 66.
- 21 Softić Kadenić Darja (2021), Planiranje imovinske sukcesije, Nasljednopravni i drugi instrumenti, Sarajevo, 163, 164.
- 22 Vidjeti detaljnije o ovim propisima i definicijama digitalne

2.2. NASLJEĐIVANJE DIGITALNE IMOVINE V. POSTMORTALNA PRIVATNOST

Kad je riječ o pozitivnopravnom pristupu, pitanje nasljeđivanja digitalne imovine za sada nije riješeno na jednak način u nacionalnim zakonodavstvima. U većini evropskih zemalja to pitanje podvodi se pod već postojeća „tradicionalna“ pravila nasljednog prava. Takav slučaj je, među ostalim, u Njemačkoj, Poljskoj i Nizozemskoj.

U Njemačkoj se primjenjuje princip neposredne univerzalne nasljednopravne sukcesije normirane odredbama Građanskog zakonika (BGB),²³ te se u tom pogledu ne pravi razlika između analogne i digitalne imovine. Ovakvo stanovište zauzeo je 2018. Savezni sud pravde (Bundesgerichtshof, BGH), postupajući kao sud najviše instance u sada već čuvenom slučaju po tužbi roditelja preminule djevojke protiv Facebooka.²⁴Navedena presuda otvorila je

---

imovine: Čolaković Maja, op. cit, 169.

23 § 1922 BGB propisuje prelazak imovine u trenutku smrti fizičke osobe na jednog ili više njenih nasljednika.

24 BGH, Urteil des III. Zivilsenats vom 12.7.2018- III ZR 183/17, ECLI:DE:BGH:2018:120718UIIIZR183.17.0.

Potvrdivši stajalište prvostepenog suda, BGH je priznao pravo roditeljima 15-godišnjakinje, koja je poginula u metrou pod nerazjašnjenim okolnostima, da naslijede njen korisnički račun na Facebooku. Sud je zauzeo stav da taj račun čini digitalnu imovinu koja je nasljeđiva pod jednakim uvjetima kao i analogna, shodno § 1922 BGB. Sud je također istakao da nasljeđivanje ovakvih dobara nije ograničeno niti postmortalnom zaštitom ličnosti, odredbama o zaštiti ličnih podataka, a ni povjerljivošću telekomunikacija, kako je to ustanovio drugostepeni sud. Svoj stav BGH je potkrijepio i argumentom da se u Njemačkoj Opća uredba o zaštiti ličnih podataka (Uredba (EU) 2016/679 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. 4. 2016. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i slobodnom kretanju takvih podataka te o stavljanju izvan snage Direktive 95/46/EZ (Opća uredba o zaštiti podataka – *General Data Protection Regulation*) (tekst bitan za EGP), Službeni list EU-a, 119, 4. 5. 2016, str. 1-88, u nastavku: GDPR), primjenjuje samo na žive fizičke osobe, te stoga ne isključuje pravo nasljednika da pristupe podacima ostavitelja. Vidjeti detaljnije o okolnostima slučaja i stavovima prvostepenog i drugostepenog suda te BGH: *Ibid*, 162-164.

u Njemačkoj prostor nasljeđivanju digitalne imovine bez ograničenja koja se odnose na postmortalnu zaštitu privatnosti i ličnih podataka umrlog te osoba s kojima je on komunicirao u *cyber* prostoru. Osim toga, stavove i argumentaciju BGH-a slijedili su i sudovi u Austriji i Švicarskoj, odlučujući u slučajevima sličnim njemačkom.²⁵

Princip neposredne univerzalne sukcesije primjenjuje se i u poljskom nasljednom pravu. Budući da u praksi još nisu zabilježeni sporovi o pristupu digitalnoj imovini i njenom nasljeđivanju, pravna teorija skreće pažnju na potencijalne probleme u primjeni pravila o univerzalnoj nasljednopravnoj sukcesiji na određena digitalna dobra koja nemaju imovinski karakter i strogo su vezana za ličnost ostavitelja.²⁶

Istovjetno zakonsko rješenje ima Nizozemska, a tamošnja se pravna teorija, baš kao i poljska, bavi rješavanjem sličnih dilema u pogledu prava nasljednika da pristupe pojedinim digitalnim dobrima ostavitelja (npr. nalozi na društvenim mrežama).²⁷ U tom kontekstu razmatra se i pitanje zaštite privatnosti i ličnih podataka ostavitelja, u slučajevima kada nasljednici ostvare pristup njegovom *online* nalogu. Teorija smatra da vrijedi generalni princip o nenasljedivosti ličnih prava, ali da se s obzirom na određene izuzetke u pogledu drugih ličnih prava, poput postmortalnog produženja zaštite prava na tjelesni integritet, isti princip može analogijom primijeniti i na pravo na privatnost.²⁸

U drugim državama za rješavanje ovog pitanja kombiniraju se pravila nasljednog prava (princip univerzalne sukcesije), s odredbama o zaštiti ličnih podataka. Takav je slučaj u Italiji, gdje reformirani propisi o zaštiti ličnih podataka reguliraju mogućnost da nasljednici, srodnici, povjerenici ili druge

---

25 Terletska Marta, "The Succession of Digital Assets in the EU", Bachelor's thesis, Tallinn, 2020, 23.

26 Vidjeti detaljnije: Grochowski Mateusz, „Inheritance of the social media accounts in Poland“, *European review of private law*, 27 (5), 2019, 1196, 1197.

27 Vidjeti detaljnije: Berlee Anna, „Digital Inheritance in the Netherlands“, *Journal of European Consumer and Market Law (EuCML)* 6/2017, 256-260, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3082802, pristupljeno: 15. 8. 2025.

28 Ovakav pristup vidljiv je i u procesu reforme člana nizozemskog Ustava kojim se štiti pravo na povjerljivost korespondencije (čl. 13), s ciljem da se u te odredbe eksplicitno uvrsti i elektronska komunikacija. Vidjeti detaljnije: *Ibid.*

osobe koje imaju pravni interes, pod određenim uvjetima pristupe ličnim podacima umrlog. Titular ličnih podataka može to spriječiti davanjem izričite izjave (zabrane) u pismenoj formi.²⁹ Time je Italija pitanje nasljeđivanja pojedinih digitalnih dobara, kao što su korisnički nalozi na društvenim mrežama ili podaci i datoteke pohranjeni na mobitelima, tabletima i sl., uredila u okvirima zakonodavstva o zaštiti ličnih podataka, a na temelju opcije normirane GDPR-om.³⁰ Svoj doprinos rješavanju ovog pitanja dala je i talijanska sudska praksa, jer je posljednjih godina raspravljano nekoliko slučajeva o pravu članova porodice umrle osobe da pristupe pojedinim digitalnim dobrima koja su joj pripadala (šifre i podaci na Apple računima). Usvajajući tužbene zahtjeve, sudovi su se referirali upravo na odredbe zakonodavstva o zaštiti ličnih podataka i privatnosti.³¹

Francuska i Španija pitanje pristupa ličnim podacima umrlog također reguliraju u okviru propisa o zaštiti ličnih podataka. Rješenje španskog prava slično je talijanskom, a francusko se u odnosu na njih razlikuje u određenom segmentu.³² Dok u Španiji, baš kao i u Italiji,³³ nositelj ličnih podataka mora aktivno djelovati kako bi spriječio da treće osobe pristupe njegovim podacima, u Francuskoj on mora djelovati aktivno da bi omogućio prenos podataka na njegove sljednike.³⁴

---

29 il D. Lgs. 196/2003, come modificato dal D. Lgs. 101/2018.

30 U uvodnoj izjavi 27 GDPR izričito je navedeno da se njene odredbe ne primjenjuju na obradu ličnih podataka preminulih osoba, ali je državama ostavljena mogućnost da to dejstvo prošire svojim propisima i na vrijeme nakon smrti titulara ličnih podataka ("ispitanika"). Upravo to je Italija i učinila.

31 Vidjeti detaljnije o ovim slučajevima: D'Arminio Monforte Allesandro, *Eredità digitale: secondo provvedimento italiano*, <https://www.networklex.it/post/eredita-digitale-secondo-provvedimento-italiano/>, pristupljeno: 15. 8. 2025.

32 Art. 63 Zakon o digitalnoj republici (Loi n°2016-1321 pour une République numérique). Ovaj zakon osigurava da pojedinci imaju kontrolu nad svojim digitalnim dobrima i pruža pravni osnov nasljednicima za upravljanje podacima ostavitelja.

33 Ley Orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de Protección de Datos Personales y garantía de los derechos digitales; Digital legacies, Digwatch, na: <https://dig.watch/topics/digital-legacies>, pristupljeno: 15. 8. 2025.

34 Resta Giorgio, op. cit, 92, 93.

Pitanje prelaska digitalne imovine s umrlog na njegove srodnike/nasljednike u Velikoj Britaniji nije decidno uređeno propisom, ali se o njemu već raspravljalo u sudskoj praksi. Odluka Okružnog suda u Centralnom Londonu donesena 2019, kojom je sud dozvolio pristup podacima pohranjenim na Apple računu supruzi preminulog muškarca, izazvala je znatno interesovanje javnosti.³⁵ Premda ne postoji izričito pravo na pristup informacijama i podacima na mrežnom računu preminule osobe,³⁶ udovoljavajući tužbenom zahtjevu sud je u citiranom slučaju konstatirao da je nužno izvršiti izmjene zakona u cilju jednostavnijeg rješavanja ovog pitanja i izbjegavanja dugotrajnih i skupih sudskih postupaka. Također je pozvao kompanije na postupanje s „digitalnom dužnom pažnjom“ prema ožalošćenim porodicama preminulih osoba.³⁷

Kao što je ranije navedeno, mogućnost pristupa pojedinim digitalnim dobrima nakon smrti njihovog titulara, kao što su podaci na društvenim mrežama i Apple računima, *emailovi*, itd. stvara problem zadiranja u privatnost i lične podatke umrlog. Stoga se u doktrini i praksi sve intenzivnije raspravlja o potrebi zaštite privatnosti *post mortem*. Pritom nije upitna samo zaštita ovog ličnog prava preminule osobe, već i drugih, živih ili umrlih osoba, s kojima je ona komunicirala u digitalnom okruženju, bilo privatno ili poslovno.

Pod postmortalnom privatnošću podrazumijeva se pravo čovjeka da sačuva i kontrolira šta će se dogoditi s njegovim ugledom, dostojanstvom, integritetom, tajnama i uspomenama nakon smrti.³⁸ O zaštiti privatnosti nakon smrti čovjeka raspravlja se već decenijama, ali je ovo pitanje stavljeno u sami fokus zanimanja pravne teorije i prakse razvojem i masovnim korištenjem

---

35 Slučaj Rachel Thompson protiv Applea, vidjeti detaljnije: Warnock Heather, Rachel Thompson has won her case against Apple, na: Michel Robertson, <http://www.mitchells-roberton.co.uk/blog/rachel-thompson-won-case-apple/>, pristupljeno: 15. 8. 2025; Clappison Cristabel, Social media – What happens to our online data after we die?, na: Clarion, <https://www.clarionsolicitors.com/articles/social-media-what-happens-to-our-online-data-after-we-die>, pristupljeno: 15. 8. 2025.

36 Prashant Mali, G. AswathyPrakash, op. cit, 133.

37 WarnockHeather, op. cit; ClappisonCristabel, op. cit.

38 EdwardsLilian, HarbinjaEdina, „Protecting Post-mortem privacy: Reconsidering the Privacy Interests of the Deceased in a Digital World“, *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal* 32 (1), 129.

digitalnih tehnologija te akumuliranjem velikog broja digitalnih dobara u imovini svakog pojedinca. Doktrina uočava da je „tradicionalno“ shvaćanje o gašenju prava na privatnost i lične podatke smrću njihovog nositelja nespojivo s digitalnim svijetom i postojanjem digitalnih dobara.³⁹Kako naglašavaju pojedini autori, „privatna autonomija mora nadvladati smrt, dopuštajući pojedincu da kontrolira vlastitu privatnost i lične podatke *post mortem*“. To je ekvivalentno njegovom ovlaštenju kontroliranja analogne imovine za slučaj smrti posredstvom slobode testamentarnog raspolaganja.⁴⁰

Evropska unija još uvijek nije normativno djelovala u ovom području. Tumačenje odredaba Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama (čl. 8) i Povelje Evropske unije o temeljnim pravima (čl. 7. i 8), navodi na zaključak da njima nisu izričito zaštićeni postmortalna privatnost i lični podaci, jer je pojam „svako“ (kome pripada pravo na zaštitu ovih dobara), ograničen isključivo na žive fizičke osobe.⁴¹Uvid u relevantne odluke Evropskog suda za ljudska prava vodi ka zaključku da je sud u nekoliko navrata, razmatrajući moguće povrede privatnosti u slučajevima koji se posredno odnose i na umrle osobe, ipak pružio zaštitu samo njihovim živim srodnicima.⁴²Evropski sud za ljudska prava još uvijek nije razmatrao pitanje eventualnog kršenja prava na privatni i porodični život umrlog čovjeka.

-
- 39 Buitelaar J. C., „Post-mortem privacy and information self-determination“, *Ethics Inf Technol*, 19, 2017, 139.
Harbinja Edina, „Post-mortem privacy 2.0: theory, law, and technology“, *International Review of Law, Computers & Technology*, Vol 31, No 1, 2017, 30.
- 40 Harbinja Edina, „Post-mortem privacy 2.0: theory, law, and technology“, op. cit., 30.
- 41 Malgieri Gianclaudio, „R.I.P.: Rest in Privacy or Rest in (Quasi-)Property? Personal Data Protection of Deceased Data Subjects between Theoretical Scenarios and National Solutions“, u: *Data Protection and Privacy: The Internet of Bodies* (Leenes R., van Brackel R., Gutwirth, S., De Hert, P. (ed.), Brussels, 2018, 8, na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3185249, pristupljeno: 15. 8. 2025.
- 42 *Pannullo and Forte v. France*, (Application no. 37794/97, 30 January 2002); *Znamenskaya v. Russia* (Application no. 77785/01, 02 June 2005 ECtHR), *Estate of Kresten Filtenborg Mortensen v. Denmark* (Application No. 1338/03, 15 may 2006, ECtHR).

Zasada ne postoji jedinstveni pristup rješavanju ovog pitanja u državama na tlu Evrope. Nacionalna zakonodavstva uglavnom ne priznaju mogućnost da preminula osoba bude nositelj prava na privatnost i lične podatke, smatrajući da ova prestaju postojati u trenutku njene smrti. Umrli nema osjećanja, ne može biti povrijeđen, pa je stoga i privatnost vezana samo za žive osobe. Već je navedeno da GDPR eksplicitno isključuje preminule osobe iz djelokruga svoje primjene, ali ostavlja mogućnost državama da odstupe od tog pravila i prošire djelovanje pojedinih prava titulara ličnih podataka i na vrijeme nakon njegove smrti.

U skorije vrijeme pojedine zemlje usvojile su zakone kojima se štite određeni aspekti privatnosti *post mortem*. Na Islandu je srođnicima/nasljednicima preminule osobe priznato pravo na tužbu za posthumnu klevetu.⁴³ U Bugarskoj je Zakonom o zaštiti ličnih podataka regulirano pravo nasljednika nositelja podataka da pristupe tim podacima i ostvare njihovu zaštitu.⁴⁴ Najnovijim amandmanima na Zakon o zaštiti ličnih podataka, Estonija je priznala pravo titularu ličnih podataka da dadne saglasnost na njihovu obradu koja će vrijediti ne samo tokom života nego i u periodu 10 godina nakon njegove smrti. U slučaju da se radi o maloljetnoj osobi, njen pristanak važi 20 godina nakon njene smrti.⁴⁵ I u Danskoj je, na temelju opcije propisane GDPR-om, prošireno djelovanje zaštite ličnih podataka na period 10 godina poslije smrti njihovog titulara.⁴⁶

Navedena zakonodavna rješenja pokazuju da se postepeno mijenja donedavno dominantni stav o vezanosti ličnih prava, preciznije – prava na privatnost i zaštitu ličnih podataka isključivo za živog čovjeka. I novija pravna teorija saglasna je s proširenjem zaštite ovih prava *post mortem*, smatrajući da se takva zaštita nesporno može podvesti pod odredbe čl. 8. Evropske konvencije o ljudskim pravima i temeljnim slobodama.⁴⁷

---

43 Okoro Egoyibo Lorrita, “Death and Personal Data in the Age of Social Media”, LLM Law and Technology, LLM Thesis, Tilburg University, 2018, 17.

44 Ibid.

45 § 9. (1) Zakon o zaštiti ličnih podataka Estonije 2018.

46 Čl. 1 (5) Zakona o zaštiti ličnih podataka Danske 2018.

47 McCallig Damina, Data Protection and the Deceased in the EU, Paper presented at the CPDP, Brussels, January 24, 2014, navedeno prema: Harbinja Edina, „Post-mortem privacy 2.0: theory, law, and technology”, op. cit., 33; Edwards Lilian, Harbinja Edina, Protecting Post-mortem privacy: Reconsidering the Privacy Interests of

Autori nude različita rješenja normativnom pristupu ovom problemu: pojedini smatraju da se rješenje nalazi u kombinaciji postmortalne privatnosti i kvazi-vlasništva nasljednika nad „digitalnim tijelom“ preminule osobe; drugi se zalažu za produženje zaštite ličnih podataka određeno razdoblje nakon smrti njihovog titulara, uz odgovarajuće zaštitne mjere u odnosu na druge relevantne interese (sloboda izražavanja, arhivi i historijski dosjei, itd.), dok se treći opredjeljuju za politiku uklanjanja ličnih podataka preminulih korisnika interneta, što neki opet kritikuju, jer se među tim podacima nalaze i oni lični podaci koji sadrže informacije o doprinosu te osobe historijskim događajima, nauci ili umjetnosti. Nasuprot ovakvim stavovima, pojedini autori smatraju da nije nužno normirati postmortalnu zaštitu na nivou Evropske unije, nego svakoj državi članici treba ostaviti polje slobodne procjene u ovoj oblasti.⁴⁸

3. ZAKLJUČAK

Brzi razvoj digitalne tehnologije te sve masovnija upotreba interneta i društvenih mreža utječu na rast digitalne imovine svakog pojedinca i jačanje njene važnosti u savremenom društvu. Reguliranje ovlaštenja srodnika/nasljednika umrle osobe da pristupe ovoj imovini otvara pitanje granica zaštite njenog dostojanstva, odnosno privatnosti i ličnih podataka *post mortem*. Nasuprot ovim dobrima stoje pravo živih osoba (srodnika, nasljednika) na pristup informacijama i digitalnoj zaostavštini njihovog ostavitelja, te pravo trećih (živih ili umrlih) osoba s kojima je ostavitelj komunicirao u digitalnom svijetu na zaštitu njihove privatnosti i ličnih podataka.

Rješavanje ovih pitanja u praksi od sudova iziskuje uspostavljanje odgovarajućeg balansa između navedenih dobara, što nije uvijek jednostavno utvrditi. Zaštita postmortalne privatnosti ne znači samo zaštitu umrle osobe već u isto vrijeme i posrednu zaštitu njenih nadživjelih srodnika, njihovog dostojanstva i reputacije. Osim toga, nesumnjivo je da postoji i interes cjelokupnog društva da s poštovanjem budu tretirani kako njegovi živi, tako i preminuli članovi.

---

the Deceased in a Digital World, op. cit., 138.

48 Hamulák Ondrej, Kocharyan Hovsep, Kerikmäe Tanel, “The contemporary issues of post-mortem personal data protection in the EU after GDPR entering into force”, CYIL 11, 2020, 227, 228.

Neke evropske zemlje napravile su značajan napredak u zaštiti privatnosti i ličnih podataka nakon smrti njihovog titulara, uglavnom posredstvom reforme propisa o zaštiti ličnih podataka. Ipak, postoji potreba za harmonizacijom ovog pitanja u Evropskoj uniji i šire, te inovativnijim pristupima, u cilju rješavanja izazova koje predstavlja digitalno doba. Za sada na nivou Evropske unije, ni u primarnom, ni u sekundarnom pravu, a izričito niti u Evropskoj konvenciji o ljudskim pravima i temeljnim slobodama nije propisana zaštita ličnih podataka nakon smrti njihovog nositelja, pa bi bilo korisno u tom pogledu harmonizirati propise država članica.

4. LITERATURA

1. Antić Oliver (2011), *Nasledno pravo*, Beograd
2. Bago Drago etal. (1991), *Osnovi nasljednog prava*, Sarajevo
3. Berlee Anna, „Digital Inheritance in the Netherlands“, *Journal of European Consumer and Market Law (EuCML)* 6/2017, 256-260, https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3082802, pristupljeno: 15. 8. 2025.
4. Buitelaar J. C., „Post-mortem privacy and information self determination“, *Ethics Inf Technol*, 19, 2017.
5. Čolaković Maja, „Nasljeđivanje digitalne imovine: Ima li digitalnog života nakon smrti?“, Dvadeseto međunarodno savjetovanje „Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse“ (zbornik radova), Mostar, 2023.
6. D'Arminio Monforte Allesandro, *Eredità digitale: secondo provvedimento italiano*, <https://www.networklex.it/post/eredita-digitale-secondo-provvedimento-italiano/>, pristupljeno: 15. 8. 2025.
7. Digital Afterlife: An Inquiry into Digital Remains, Mid-Year Conference of the Association for Information Science & Technology, April 11-13, 2023, na: https://www.academia.edu/107893649/The_Digital_Afterlife_An_Inquiry_into_Digital_Remains, pristupljeno: 15. 8. 2025.

8. Edwards Lilian, Harbinja Edina, „Protecting Post-mortem privacy: Reconsidering the Privacy Interests of the Deceased in a Digital World“, *Cardozo Arts & Entertainment Law Journal* 32 (1).
9. Farooqui Owais Mohammad, Sharma Bhavna, Gupta Dhawal, „Inheritance of Digital Assets: Analyzing the Concept of Digital Inheritance on Social Media Platform“, *Novum Jus*, Vol 16, Num 3, Oct-Dec 2022.
10. Giorgio Resta (2019), *Digital Inheritance*, u: De Franceschi, A, Schulze, R. (eds), *Digital Revolution – New Challenges for Law*, München
11. Grochowski Mateusz, „Inheritance of the social media accounts in Poland“, *European review of private law*, 27 (5), 2019.
12. Hamulák Ondrej, Kocharyan Hovsep, Kerikmäe Tanel, „The contemporary issues of post-mortem personal data protection in the EU after GDPR entering into force“, *CYIL* 11, 2020.
13. Harbinja Edina, „Post-mortem privacy 2.0: theory, law, and technology“, *International Review of Law, Computers & Technology*, Vol 31, No 1, 2017.
14. Hopkins Jamie, „Afterlife in the Cloud: Managing a Digital Estate“, *Hastings Science and Technology Law Journal*, Vol. 5, No 2, 2013.
15. Klarić Petar, Vedriš Martin (2006), *Građansko pravo*, Zagreb
16. Malgieri Gianclaudio, „R.I.P.: Rest in Privacy or Rest in (Quasi-) Property? Personal Data Protection of Deceased Data Subjects between Theoretical Scenarios and National Solutions“, u: *Data Protection and Privacy: The Internet of Bodies* (Leenes R., van Brackel R., Gutwirth, S., De Hert, P. (ed.)), Brussels, 2018, 8, na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3185249, pristupljeno: 15. 8. 2025.
17. Marković Slavko (1981), *Nasledno pravo*, Beograd

18. Okoro Egoyibo Lorrita, “Death and Personal Data in the Age of Social Media”, LLM Law and Technology, LLM Thesis, Tilburg University, 2018.
19. Prashant Mali, G. Aswathy Prakash, “Death in the era of Perpetual Digital afterlife: Digital assets, Posthumous legacy, ownership and its legal implications”, National Law School Journal, Vol 15, 2019.
20. Softić Kadenić Darja (2021), Planiranje imovinske sukcesije, Nasljedno pravni i drugi instrumenti, Sarajevo
21. Stanković Obren, Vodinelić V. Vladimir (1996), Uvod u građansko pravo, Beograd
22. Stilinović Marko, „Nasljeđivanje digitalnih dobara“, doktorska disertacija, Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2024.
23. Terletska Marta, “The Succession of Digital Assets in the EU”, Bachelor’s thesis, Tallinn, 2020.

INHERITANCE OF DIGITAL ASSETS AND POSTMORTAL PROTECTION OF PRIVACY AND PERSONAL DATA

Maja Čolaković, PhD, Full Professor

University „Džemal Bijedić“ in Mostar, Faculty of Law

e-mail: maja.colakovic@unmo.ba

SUMMARY

Digital assets are a multifaceted concept. They include both goods that are measurable in money and those that have social and emotional value. Since the application of new technologies affects the continuous expansion of its content, its importance in modern society is growing. In addition to the ongoing doctrinal debates on the legal nature and classification of digital assets, the case law of many European countries and all around the world has already considered numerous cases of requests by relatives/heirs of a deceased person for access to certain digital assets that belonged to him. The issue of inheriting digital assets touches on several legal areas, and is therefore extremely complex.

The possibility of relatives/heirs of a deceased person to access their personal data on social media profiles, private and business digital communication, etc., raises the issue of post-mortem protection of their privacy and personal data, as well as the protection of the privacy of third parties with whom they communicated in cyberspace. Bearing in mind that the right to privacy and protection of personal data, like other personal rights, is traditionally related only to a living person and is extinguished by his death, this rule in the case of inheritance of digital property proves to be inappropriate and suitable for discussions and possible modifications.

Keywords: legacy, digital identity, digital immortality, GDPR

